

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

СЭКП обкомунуң бюрозунда болгаш обкүүскомда

Областың колхозтарының болгаш совхозтарының социалистиг хүлээлгелериниң күүсеттиниң турарының дугайында

Областың колхозтарының болгаш совхозтарының социалистиг хүлээлгелериниң күүсетиниң турары СЭКП обкомунуң бюрозу болгаш обкүүском чыгалажып көргөш, 1960 чылдын октябрь 1-де область эът садар таламы-биле күрүне планын 104,4, сүтү 101,8 хуу, дүтү 101 хуу күүсеткен деп демдегелен.

Күрүнеге дүк садар таламы-биле социалистиг хүлээлгелерин 8 районнар күүсеткен. Өвүр район дүк бүдүрерин эрткен чылдагызындан 18,6 хуу көвүдеткен, күрүнеге дүк садар хүлээлгезин 101,3 хуу күүсеткен. Эраин районун колхозтары дүк садар хүлээлгезин 105,6 хуу, Тес-Хемниң—100,1 хуу, Каа-Хемниң—103,2 хуу, Токунуң—120 хуу күүсеткенер.

Күрүнеге эът садарының чыл хүлээлгелерин Эраин районунуң колхозтары 89,1 хуу, Бай-Тайганың—85,5 хуу, Барымы-Хемчигиң—82,1 хуу, Тес-Хемниң—80,0 хуу күүсеткен, дээр көргүзүлгелери чедип алганнар. Эраин районунуң «Кызыл сыйдыс», «Мөрөн», Бай-Тайганың «Тиледег», Барымы-Хемчигиң «Кызыл тараачыл», «ВЛКСМ 30 чылы», Өвүрүнүң «Коммунизмче орук» колхозтары эйти бүдүрер болгаш садар таламы-биле дээр көргүзүлгелери болганнар.

Каа-Хем, Өвүр, Току, Эраин, Бай-Тайга районнарын колхозтары эрткен чыл-биле деңизерге сүтү бүдүрерин болгаш күрүнеге садарын дыка көвүдеткен, дээр түн-нелдерин чедип алганнар. Каа-Хем районунуң «Кызыл туук», «Тере-Хал» (ам Кызыл хамааржыр), Өвүрүнүң «Кызыл туук», «Коммунизмче орук», Токунунуң «Совет Тыва», Эраиниң «Кызыл сыйдыс», «Чаа орук», «Коммунизмче орук», Бай-Тайганың «Мурнаачыл», «Малчы», «Кара-Хал», Барымы-Хемчигиң «Кызыл тараачыл», Чөөн-Хемчигиң «Коммунизмче орук», Ленин аттыг, Сталин аттыг, «Большевик» колхозтары күрүнеге сүт садар чыл хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүсеткенер.

Күрүнеге мал ажылының продуктуларын дужаарына: сүт таламы-биле—«Кызыл партизан», «Бардык», «Тиледег»; эът таламы-биле—«Барык», «Межегей»; дүк таламы-биле—«Тиледег», «Кызыл партизан» болгаш «УТКА 25 чылы» совхозтар аки түнелдерин чедип алганнар.

Каа-Хем районунуң ажил-агыйжылары күрүнеге тараа садар социалистиг хүлээлгелерин күүсетип, Төрөөн чурттуг шыгжаарына 18060 тонна таранын турган. Ол районунуң «Октябрь 14 чылы», «Коммунизмче орук», «Ленинчи орук», Ленин аттыг колхозтары болгаш Таңды районунуң «Межегей» совхозу күрүнеге тараа садар хүлээлгелерин ажыр күүсеткенер.

Мал ажылының продуктуларын бүдүрер болгаш малдың баш санын өстүрер таламы-биле бедик көргүзүлгелерин хойжулар эвээр эвес. Өвүр районунуң «Торгалыг» колхозунун хойжулары Д. Седип, Д. Бөрбүзүп, Буудур Санчат-оол, Кыргыс Санчат-оол той бүрүзүптер ортума-биле 4,5—5 кг дүктү алган. Бу чылын он-он хойжулар бир хойдан-на ортума-биле 3—4 кг дүк алганнар. Оон ангында 40 хойжулар 100 хойдан-на 100—120 хураганнарын алган.

Мындажак эвээр хей колхозтар, совхозтар мал ажылының продуктуларын бүдүрер болгаш күрүнеге садар таламы-биле алган социалистиг хүлээлгелерин күүсетерин мурунку хевээр багай организастап туралар. Чижээ, Сүт-Хал район сүт садар хүлээлгезин чүт-ле 63,8 хуу, эйти—61,7 хуу, Улуг-Хем район: сүтү—72,1 хуу, эйти—70,5 хуу, дүтү—84,2 хуу, Бит-Хем район: сүтү—73,2 хуу, эйти—65,9 хуу, Бит—77,2 хуу күүсеткен.

«Элегес», «Өвк» совхозтар сүт, эът дужаар социалистиг хүлээлгелерин күүсетип таламы-биле хожу-данышпааннар.

СЭКП обкомунуң бюрозунуң болгаш обкүүскомунуң дөңгөзүлгө бола:

1. Мал ажылының продуктуларын болгаш тарааны бүдүрер база күрүнеге садар таламы-биле социалистиг чарыкча бери черлерин эвээр даразында районнар-га СЭКП обкомунуң болгаш обкүүскомунуң шилчип Кызыл туктары тыгаскан:

а) дүк таламы-биле—хой бүрүзүптер ортума-биле 2,4 кг дүктү алгаш, күрүнеге дүк садар социалистиг

хүлээлгезин октябрь 1-де 101,3 хуу күүсеткен Өвүр рай-онга (СЭКП райкомунуң секретары эш Бойду, рай-үүском даргазы эш Семис-оол, райкөдө ажыл-агый инспекциязының начальниги эш Хертек, ВЛКСМ рай-комунуң секретары эш Ланзы);

б) эът таламы-биле—эът бүдүрерин эрткен чыл-биле деңизерге 25,4 хуу көвүдеткен, эът садар социалистиг хүлээлгезин октябрь 1-де 89,2 хуу, а күрүнеге эът садар чыл планын 128,5 хуу күүсеткен Эраин районга (СЭКП райкомунуң секретары эш Чымба, райүүском даргазы эш Арамчаа, райкөдө ажыл-агый инспекция-зының начальниги эш Бичижин, ВЛКСМ райкомунуң секретары эш Коңзай);

в) сүт таламы-биле—шилчип Кызыл тукту Каа-Хем районга (СЭКП райкомунуң секретары эш Шуклин, райүүском даргазы эш Даржаа, райкөдө ажыл-агый инспекциязының начальниги эш Агапов, ВЛКСМ рай-комунуң секретары эш Дмитриев) хевээр арттырган. Ол район сүт садар таламы-биле 9 айның социалистиг хү-лээлгезин 109,8 хуу, а квартал хүлээлгезин 113 хуу күүсеткен болгаш эрткен чыл-биле деңизерге сүт бү-дүрерин 14,2 хуу, сүтүтүн саалдазын 7,8 хуу көвүдет-кен болгаш эрткен чылдагызындан 32 хуу хей сүтү күрүнеге саткан;

г) тараа таламы-биле—күрүнеге тараа садар хүлээл-гезин 100,3 хуу күүсеткен база Каа-Хем районга ты-гыстан.

2. Көдө ажыл-агый продуктуларын күрүнеге садар таламы-биле чыл хүлээлгелерин колхозтары болгаш совхозтары СЭКП обкомунуң, обкүүскомунуң Хүндүлел бижиктери-биле шаңнаан:

а) Каа-Хем районунуң «Кызыл туук» колхозу (дарга-зы эш Динунов, парторганизация секретары эш Гра-фов)—күрүнеге сүт садар хүлээлгезин 110 хуу күүсет-кен болгаш эрткен чылдагызындан 28,5 хуу хейнү саткан;

б) Өвүр районунуң «Торгалыг» колхозу (даргазы эш Мирчин, парткомитет секретары эш Кечил-оол)—дүк бүдүрерин 13,2 хуу көвүдеткен болгаш күрүнеге дүк садарының чыл хүлээлгезин 102,2 хуу күүсеткен бол-гаш эрткен чылдагызындан 27,2 хуу хей дүктү саткан;

в) Өвүр районунуң «Коммунизмче орук» колхозу (даргазы эш Шаалы, парторганизация секретары эш Амыйлаң)—күрүнеге дүк садар социалистиг хүлээлге-рин 102,5 хуу күүсеткен азы 1959 чылдагызындан дүктү садарын 26,5 хуу, бүдүрерин 15,7 хуу көвүдет-кен;

г) Эраиниң «Кызыл сыйдыс» колхозу (даргазы эш Борбан-оол, парторганизация секретары эш Яндаа)—эът бүдүрер таламы-биле чыл хүлээлгезин 100 хуу, эйти күрүнеге садарын 92,8 хуу күүсеткен;

д) «Межегей» совхоз (директору эш Пашенин, парт-организация секретары эш Настым-Доржу)—күрүнеге тараа садар социалистиг хүлээлгезин 111,7 хуу күү-сеткен;

е) Каа-Хем районунуң «Коммунизмче орук» колхозу (даргазы эш Киселев, парторганизация секретары эш Фоменин)—күрүнеге 3300 тонна тарааны саткан, социалистиг хүлээлгезин 103 хуу күүсеткен;

ж) Каа-Хем районунуң «Октябрь 14 чылы» колхозу (даргазы эш Ламаев, парторганизация секретары эш Елисева)—күрүнеге 2200 тонна тарааны саткан, соци-алистиг хүлээлгезин 110 хуу күүсеткен.

Мал ажылының продуктуларын бүдүрер болгаш кү-рүнеге садар таламы-биле Току (СЭКП райкомунуң се-кретары эш Темирбек, райүүском даргазы эш Сенди) болгаш Бай-Тайга (СЭКП райкомунуң секретары эш Биче, райүүском даргазы эш Ангырбан) районнарын эки ажылы демдегелен.

Мал ажылының продуктуларын бүдүрер, күрүнеге садар болгаш малдың баш санын өстүрер таламы-биле колхоз, совхоз бүрүзүпүн 1960 чылда алган хүлээлге-лерин күүсетерин хандырар немелде хемчегелерин аларын СЭКП райкомнарына, райүүскомнарга, кол-хозтарын баштаар черлеринде, совхозтарын дирек-торларынга, партия организацияларынга СЭКП об-комунуң бюрозу болгаш обкүүском дааскан.

Бүгү ажыл-агыйларга сүтүк инектерин шыктыг, концентратты болгаш бөдүн чөмөр-биле күштүг чөм-гелерин организастаар. Сүтүгү нинти болгаш ортумак саалдазын көвүдетип дээш малга сүтүгү бөзүн болгаш минералдыг чөмөрлөргө доктаамал чөрдүрүрүнче, ха-валнарын чөмгөрүн, малдың жүсү оларлардыр семир-тилгезин дыка өкжидеринче, күрүнеге садар бүгү мал-дарың күш-деңгилдезин болгаш дриг деңизин бед-дерин чедип аларынче ичтөөннүн салыр. Бүгү ажил-агыйларга мал кыштагалдышыкының чедикшигиниң чөрдүрүрүнчү белегелди дөзөр, ол дугайында мал ажылдакчыларын, ылангыч ыраакы оларларга хой-жуларын болгаш өскө-дээ малчыларын күш-ажы-лынга, амдырал-чурталгазынга таарымчалыг бай-далдарын тургузарынче онза ичтөөннүн салыр.

ЧЕР БОЛГАН ДАН

★ Таджик совет литератураның кызыл дээр: ук кажааны чартык долгандырыг хевээр-биле чүгүле туй-будан тудуштур салып үндүрер. Сонга рамалары безин демар-бетона-ла кылар. Оон ачымы-биле ала-чарыглаттынар ужурап 180 куб-метр ховар ыш каматтынар, а тү-дүгүн ажыгала хуусааы узаар.

★ Ташкенттен барык-ка 100 хире километр черде Чагалаңды дагыл сымарында эрте-Чукуунун вулка-ны кытыгыл турган девискээрлеринде калыглы берген вулкан шилдерин ажалок хой кулавырын узбек разведчиктер тылкан. Бындаг шил-денчек бүдүмөл болза перлит ээр-тудуг материал кылырны ээр-е таарымчалыг, ховар чүлү турган.

★ Украинаның эртемнер акаде-миязынын шуткула бүдүрүлгезиниң институтунда шутку куткын кылы-ларын хондап арыгларынчэ чээ

кылар дээр: ук кажааны чартык долгандырыг хевээр-биле чүгүле туй-будан тудуштур салып үндүрер. Сонга рамалары безин демар-бетона-ла кылар. Оон ачымы-биле ала-чарыглаттынар ужурап 180 куб-метр ховар ыш каматтынар, а тү-дүгүн ажыгала хуусааы узаар.

★ Ташкенттен барык-ка 100 хире километр черде Чагалаңды дагыл сымарында эрте-Чукуунун вулка-ны кытыгыл турган девискээрлеринде калыглы берген вулкан шилдерин ажалок хой кулавырын узбек разведчиктер тылкан. Бындаг шил-денчек бүдүмөл болза перлит ээр-тудуг материал кылырны ээр-е таарымчалыг, ховар чүлү турган.

★ Украинаның эртемнер акаде-миязынын шуткула бүдүрүлгезиниң институтунда шутку куткын кылы-ларын хондап арыгларынчэ чээ

Көдөэ ажыл-агыйның ажыл-ишчилера! Ниитиниң мал ажылын бүгү хемчег-биле хөгжүдүңер, быжыг чөм суурну тургузуңар, малдың, продуктулуун бедидиңер! Чоннуң кижжи санынга онааштыр мал ажылының продуктуларын бүдүрер таламы-биле АКШ-ты ажаалы!

(Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинин Кыйгырыгыларындан).

Улуг Октябрының 43 чыл оннга москвачыларның күш-ажылчы белектери Пландан ажыр автомобильдер

Москваың өвөөш литрлиг автомобиль кылыр заводу бо чылдың тур-гузуда камып алганы материалдары-биле чүс-чүс «Москвичилерин» кы-лып үндүргөн. Бүдүрүлгениң коллектив Октябрың 43 чыл оннга алдар амдыр шалыкчы элчеге кирген болгаш 9 айларын планын хуусаа-зындан эрте күүсеткен. Хуунуң-а машина кылып үндүрериниң планы ажыр күүсеттинип турар.

Чурунта: машиналарны кылыр кол цех Мурнуу чарында—авто-мобильдерин анык слесарь-эптехчилери Ю. Стародубев (солгай тала-зында) болгаш И. Галин олар. Оларның бригадасы коммунистг күш-ажылды коллективни деп хүндүлүг атты алдыр дээш демисешип турар. Фото В. Мостковскагоуу. СЭТА-ның фотохрониказы.

Малчының үлегери

Өвүр районда «Торгалыг» колхоз-туң хойжуу Тумат Дакай-оол ол ажылынга мергежилги кызмаан илеридип турар. Колхозтуң деvisa-зынче эрткен кыжын аар улуг дүш-кен, мал ажылынга эвээр бергелер таваржып турган. Т. Дакай-оол ажаалда хайгаралче улуг ичтөөн-сальганында, оок калдарың кодан хой менди чыл ашкан.

Колхозтун муракчы малчыны эш Дакай-оол бо чылын төрүтүр 100 хойга хамарыштыр 104 хураган-нарын менди алган (оок кодангында төрүтүр 550 хой бар), а хой бүрүзү-

ден ортума-биле 3 кг дүктү кыр-тып алган. Малдың продуктузуу, оок чаш төлүң боткур малдыңчал болуру эки ажаалдан, семис күш-түг чөрдүрдан хамааржыр бидди-гир.

Тумат Дакай-оол хови менди, чылыг кыштагалдырынга хынамчыл белегеленип турар. Ол боудунуң күжү-биле 120 кыштарын сизгени беле-леткеш, ону кыштан чынында эвээр алган. Ол кышак кыштаанда кажаазын база чогуур өйүндө септеп чымыгалаа.

Н. ТАМДЫН.

Олар практикада

Таңдының «Кызыл партизан» сов-хозунуң төп сүт-бараан фермазында болгаш хову тургаларында Кызыл-дын көдө ажыл-агый техникумунун агрономия болгаш зоотехния салбы-рының 3-куурузуну сургуудалары 20 ажыг кижжи бүдүрүлгө практика-зын эрттирип туралар.

Зоотехния салбырының 7 сургуу-лары Дүрген фермазында ажаалдап, боттарынын теңи таламы-биле ал-

ган билгелерин практика кырынга быжыгалап туралар. Бо сургуудар совхозтуң фермазынга ам үш улаа практикадап турар; бо чылдың ал-рельде, нильде олар манза база ажаалдап турганнар. Ам 2 неделя практика эрттирелер. Комсомолчу кыстар болгаш оолдар ферманың экономиказы-биле таныжып, ботта-лынын билгелерин тодаргай прак-тика, ажил-херек-биле быжыгалаар.

ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВУЛЕЛИНИҢ ЧАВЫНДА ЭРТЕМ БОЛГАШ ТЕХНИКАВЫҢ ЛЕНИНЧИ ШАҢВАЛДАР ТАЛАМЫ-БИЛЕ КОМИТЕТЕ

1961 чылдың Ленинчи шаңвалдарын тыпсыры-биле ажилдар хүлөө алары бо чылдың ноябрь 15-те доостурун ССРЭ-ниң бүгү-ле албан чер-леринге болгаш организацияларыга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чавында эртем болгаш техникавның Ленинчи шаңвалдар таламы-биле ко-митет дивидип тур. Ол хуусаның соода кийригинен ажилдарын шу-тууун 1962 чылдың Ленинчи шаңвалдарыга кийрер ажилдар-биле кады көөр апаар.

„К. Маркстың болгаш Ф. Энгельстиң амдырал-чуртталгазы болгаш ажил-чорудулгазы“

МОСКВА, октябрь 17-де. (СЭТА). СЭКП ТН-ның чавында марксизм-ле-нинизминин Институудуң эртем ажилдакчыларының ажилдап кылга-ны, күрүнеңин политиктиг литера-туралар үндүрер чериниң парлап ү-дүргенин, планктарың делгелгезин — «К. Маркстың болгаш Ф. Энгель-стиң амдыралы болгаш ажил-чору-дулгазы»—деп агаан.

Өнүгү кылдыр наастан кылгаш, чогуур тайлыбырларны бергилезин он беш улуг арыннарда К. Маркстың болгаш Ф. Энгельстиң амдыралы-ның болгаш ажил-чорудулгазының чугула үлериңин дугайын көргүзүп турар ховар фото-чуртталгалары, чу-рунтардан болгаш эрги силбилерден дүжүлгелерин, бижимелдерин фото-хоолгаларын болгаш өскө-дээ мате-риалдарны каттап тургузуп ниңгирген. Делгелге болза ийи улуг эртемден-нерниң болгаш демиселчилериниң, В. И. Ленинниң демдегелээни-биле алдырга, харылазалары «...ниңилер-нин найыралының дугайында эрте-бөжүңүңүң эң-не чаптангы бүгү тоожу чугуаларындан безин ажил турар» улуг нады амдыдалыггазын тодаргай көргүзүп турар.

Баштайгы планктарда Маркстың болгаш Энгельстиң чаш болгаш аны-ян чораз чылдарын, оларның мате-риализмче болгаш коммунизмче кир-ген орунтарын көргүзүп турар. Да-раазында планктарда, пролетариат-тың улуг башыларының бүгү тала-лыг революстиг ажил-чорудулга-лары-биле чергелештир, эртемниң коммунизмниң үндөөннерин тургу-зар таламы-биле аларын бүгү тала-зын теоретиктиг амылдарын, проле-тарны партияны тургузар дээш де-миселени, 1848—1849 чылдарының

революциязынга киржилгелерин бол-гаш ол чылдарың революстиг тур-чуушунуңуңуң дүжүлгаларын те-ория таламы-биле түңнөөн ажил-чору-дулгаларын көргүскен.

Делгелгениң материалдары Марис-тың «Капиталды» бижирде ажилы-ның дугайын, I Интернационалды тургусканының дугайын, бүгү деле-гейниң ажилчы шимчээшкенин Маркс биле Энгельстиң удурупту тур-ганының дугайын, Париж коммуна-зы болгаш пролетариаттың улуг башыларының ону канчаар көргө-ниниң дугайын чугаалап турар.

Өг-бүлөзүңиң ишти-биле Марис-тың нады турарын планктарың бирээзинде көрүп болуур. Ында К. Маркстың, оок надының бол-гаш уруларының ховар фото-чору-тарын каттап силбилерин кылгылаан.

Маркстың болгаш Энгельстиң Рос-сияны канчаар көрүп турганынга туснай болуку тураспаатан. Олар орус революстиг шимчээшкенин чүүлдүгүнүп хайгарар турганнар.

Ол ышын делгелге Маркстың амдырал-чуртталгазының сөөлгү чылдарын болгаш боудунуң улуг өн-үүнүүнүң мөчээзиниң сөөлүгүн Энгельстиң ажил-чорудулгазын база көргүзүп турар.

Он бешин планкт марксизм-ле-нинизмин чыйынчанча тиңелгезиниң дугайын, боудунуң хүрээленинде 33 миллион ажыг коммунисттерни кат-тышытыр улуг тураспаатан. Олар коммунистг шимчээшкениниң өзүлдезиниң дугайын, делегейниң социалистиг системаның тургусканының болгаш оок күчү-шылдының бы-ныкжанының дугайын чугаалап тур-миселени, 1848—1849 чылдарының

Хол-биле үш сараат

Улуг-Хем районда «Х Улуг ху-раа» колхозтуң кежигуну Шамыраа Кыргыс № 2 бригаданың ажилында улуг дузаны чедирип турар. Кыргыс чыл-бүрү-ле бригаданың машина-лыз кестирип шыдаас огулду-чи-гил черлериниң сизгенин хол-биле кезип, болуп, сарааттап турар.

Бо чылын Кыргыс ирей Кызыл-Чырааның, Улуг-Алаактың, Улам-Будунуң машина чорбас черлерин-де 10 га хире черин сизгенин кес-кеш, ийи улуг сараатты тургускан. Оон ангыда база бир сараат тургузар 100 көлөөннери болуп алган.

— Кыргыз пенсионер болмуза-

да ажилдаар арга менде бар. Ын-чангап төрөөн колхозумуңду чекете-лишкиниң дөш кылып ажилдаар мен. Кебир үеняң кижилери чүт-ле тайбың чурттаар ужураат, ол дөш совет улустун өмүзүңдизден Никита Сергеевичниң КНО-аң Кол Ассам-блеяныга кылган делегация дептип тур мен—деп Шамыраа Кыргыс чугаалап турар.

Колхозчу Кыргыс бөгүнче чедир 500 ажыг күш-хууну ажиллап ал-ган. Колхоз баштаар чери кырганын кам улаа эртектиг чүтүлдер-биле шаңнаан.

Б. БАҒЫТ-ООЛ.

Совет болгаш америк хөй-ниитичи ажилдакчыларның ам болур ужуражышыкының холбаштыр

МОСКВА. (СЭТА). Совет болгаш америк хөй-ниитичи ажилдакчылар-ның ужуражышыкында киржирин-биле совет талаларың баштыны ССРЭ-ниң Дээди Советиниң депута-ты, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Эви-ледин Советиниң Даштыкы херек-тер таламы-биле комиссияның ке-жигуну, академик А. Е. Корнейчук октябрь 18-те АКШ-че чоруулан.

Совет болгаш америк хөй-ниитичи ажилдакчыларның ужуражышыкы АКШ-на октябрь 29-тан декабрь 4-ке чедир болуп эртер. Ук ужура-жышыкы дээрин угаазылаалыг политиканы дээш америк комитеттин даргазы, өксүк публицисти, «Сатер-ли ревью» журналың редактору Норман Казанецки инициативаның бузуулар чорудар деп турар. Ужура-жышыкының алыс сорулгазы бол-за, тайбың жожа-хөлбөзө догунааш-канын, чөспөгөленишкенин дүжү-рериниң, улустар аразының кады ажилдакчыларының база ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тың улустарының аразы-нда найыралдыг харылазаларын быжыгалаарының айтырыгларын чү-галаажып көөрү болур.

★ Сталлабадала Фирдоуси аттыг республика библиотексында орус уран-чечен номнарымдуң делгелге-зи ажиттыган. Ону октябрь 20-де ында ажиттыган орус литература-ның көрүдөзүңгө холбаштыр орга-низастаа.

★ Барымы-Сибирякың геология эр-гелгенин рудалы өске казар бай-лактар тываар экспедициязым шойдан болган өнүгү демилгелерден шутку-ла кылырныга ажилдаар онза эле-зиниң байлактар курлавырларын Алтай крайдан тылкан.

★ Сталлабадала Фирдоуси аттыг республика библиотексында орус уран-чечен номнарымдуң делгелге-зи ажиттыган. Ону октябрь 20-де ында ажиттыган орус литература-ның көрүдөзүңгө холбаштыр орга-низастаа.

Совет талаларың составында А. Е. Корнейчуктан ангыда, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң депутаты, хы-мия эртемдериниң доктору З. В. Пу-шкарева, РСФСР-ниң Дээди Совети-ниң депутаты, чогаалчы Б. Н. Поле-евич, рентген-радиологтуг эртемде-риң доктору, медицина эртемде-риниң доктору, профессор И. Г. Лагу-нова, композиторларын Москва Эвилелиниң баштаар чериниң дар-газы, композитор В. И. Мурадели, экономистг эртемдериниң доктору, профессор М. И. Рубинштейн, еван-гелде христиан-балтистериниң катты-жылга чөвүлелиниң чингине секре-тары А. В. Карев, ЮНРРА-ның чин-гине директорунуң оралакчысы тур-ган экономист М. А. Буржуцкий ка-ды ажилдакчыларың быжыгалаары-

АКШ-че чорутуруңду мурунда СЭТА-ның корреспондентизи-биле кылган беседазынга ужуражыш-кының совет киржилчилериниң тө-лөөлериңиң удуруттуучу А. Е. Но-рейчуктуң делегация бола:

— Америк хөй-ниитичи төлө-лекчилери-биле АКШ-на ужуражыр деп дээрги Казиниңиң улуг оок өөрүңүңүң чылашкынын болгаш өөрүш-кү-биле хүлөөп алган бис. Бо баш-тайгы ужуражышыкының улуг ужу-дузаның үнөөлөп көрүп, ол ужуражышыкы бүгү делегейге тай-быңны быжыгалаарың эрге-ажыл-чы дөш Совет Эвилели биле АКШ-тың аразында харылазаларын өкжидериниң хөргө

„ШЫННЫҢ“ НАЙЧУКЧУЛАРЫНЫҢ ЧАГАЛАРЫ

№ 21

Өзүр районун «Торгалыг» колхозунун Бозурда түс черинд хойларын нарын дүктүг алтай кошкарларын үрели-биле хайналташтырар ажил ортамызга чоруп турар. Техник Тулун Кара-оолдун удурулгазы-биле 1500 хойну тарып боозаткан. Анык кыс Түлөш Күзөмөз районуга бир ай хуусаалыг техниктер семинарын дооскаш, ам оа тарып боозалыга черинде эки ажилдап турар.
Чурунта: Т. Кара-оол, Т. Күзөмөз оларнын алтай кошкарларын үрелин хынап, тарылгага белеткен турары.
Фото Д. Тамгай-оолдуу.

Колхозчу саанчылар

— Чеди чылдың ийги чымынз аныгында херезге куш-ажылчы уаурун чүд?
— Эрткен тос айларын дургу-аунда төрөөн колхозууска 56.700 ажыг кг сүттү саап берип, 58 баш бызаларын немей өстүргөн бис...
Бо болза Тес-Хем районун «Ан-Эрик» колхозунун төп сүт-баран фермазында комсомол бөлүгүнүн секретары Манзай Бежендейичи ханымы-дыр. Бо болза октябрь 1-ге чедир ук фермага салдыган 992 центнер сүттүн 54 хуузу комсомолчу саанчыларын ажал-иши колдары-биле кылган ажилы болур.
Комсомолчу-аныктар — колхозтун мал ажилында чаа кижилер. Олар чеди чылдың ийги чымынз планынын боттанышынын дээш бүтү улустан демисели-биле сорук кирген саанчылар, казарчылар турарлар. Бичанган бо фермада саанчыларын ам ден кези комсомолчулар. Манзай Төре, Кара-кыс, Ойдуу Ямаа бо чымын чаа саанчылар киргенер. Олар ошаншкан ажилында тура-соруктуг болганын саанчы херезге дүргөн мергежиш турар.
Ойдуу Ямаа өрткен тос айларын дургуунда сар инектен-не 1033 кг сүттү саап алган. Манзай Төре болган Бежендей утбашкылар база мурнакчыларын одуруунда, олар ийне-эрткен тос айларда 19801 кг сүттү салганнар. Бир-экс оу ажалы-биле алып болза, ол — 24354 рубль болур. Ук фермада үш чыл саанчылар турар Сова Бесаар болган районун дургуулгалыг мурнакчы саанчыларын бирөөн Лаймыл Ямаа олар октябрь 1-ге чедир ишек бүтүрүндөн 1055—1105 кг сүт салган.

Сүт саалдызын талазы-биле ферма коллективинин чарымында комсомолчу саанчылар мурнакчы бөзүп турар.
Фермада оларнын база бир мурнакчы ролу болза, ажилдык болган чурталганын культураны дөш делнисел. Манзай утбашкыларын чуртап турар өнгө (чайгы, күсүк уелдерде) кире бөзгө дыка көрүштү: бүтү-ле чүве арыг-сылыг, чурум-чыскаалдыг. Тиздер-биле шып каан, чараштыр өттинген демир оруннаар, кырында номнар, солуннар болган ойнар херекселдеринг стол база культурулуг амырал-чурталганын өске-лаа эрежек чугула дериг-херекселдери бар. Ажилдан хостуг шактарында аныктар номнар номчуп, чаа ирлар өрөнчүп азы каарнып, хептерин чүп, арыг-шевер чурттаарына ынаатар. Кижилерин чурталгазы ажал-ишинден тамар-кыр. Бо талазы-биле комсомолчу саанчылар ферма коллективинге үлгерин көргүзүп турар.
Олар ам Улут Октябрьн 43 чыл онинга аллар кылдыр сүт саалдызын чыл планынын күсөлдөш дөш демисели улам күштедирин, кыш-тагалдышыккага белеткен ажилдырын чорудуп турар.
«Ан-Эрик» колхозтун комсомолчу саанчылары мурнакчы дуржулгаларын өрөнчүп, ажалга мергежилин хүн бүрү бедитишкан, коммунисттик күш-ажыллыг бригадалынын ады дөш демисежиринге күзөл-соруктулар. Оларнын бо сорулганы чедип алдырынга комсомол райком болган колхозта партия, комсомол организациалары деткип, дузалар херек.
М. ОЮН.

550 тонна камгалаттынган

Барыш-Хемчик районда «Бардык» совхозтун шаңда тараалары иялп, үрели берген. Партия организациалы коммунистеринг хуралын кылып, үрелин чыдар тарааны дүргөн сайгарып, кургадыр дугайында демтегин алган.
Коммунистер шудургу ажилдаш, 550 тонна тарааны кургадып, арыткан. Бо ажилга Бүрөк, Сайын-Херел, Сагаан-оол, Санчыл олар ады мурнакчы ажилдаштар.
Бир эвес партия организациалы хемчег албан болза, шаң өргөкчел коммунист Очурдун харымсалга чок, багай ажилдааны-биле үстүнде айтыкан тараа иялп, үрелир ийик.

Херел, Сагаан-оол, Санчыл олар ады мурнакчы ажилдаштар.
Бир эвес партия организациалы хемчег албан болза, шаң өргөкчел коммунист Очурдун харымсалга чок, багай ажилдааны-биле үстүнде айтыкан тараа иялп, үрелир ийик.

Өөрүп четтиргенимни илереттим

Аар-бөргө аарышымдан ийги группанын иявалды апарган мен. Партия, чызынын совет ижилеринг амырал-чурталгазын улам өкижидери дөш хүн бүрү салыш-салыштынын ачымы-биле күрүндө ай санымда 300 акшаны ал турар мен.
Чокта чаа Улут-Хем районун Арысхан школанын 5 «б» класынын өреникчилери башкы С. Шивитинг удурулгазы-биле мези тараан картошканын бүрүч-биле ваккаш, бакымынга кирип, савалал бердилер. Бичанган оларга өөрүп четтиргенимни илереттим.
С. БАЗЫР-ООЛ,
ийги группанын иявалды

1961 чылдың чагылгазы

Чаа-Хөл районун Ленки аттыг колхозунда партия организациалы (секретары өш М. Балчый-оол) 1961 чылдын парлалга чагылгазын эки организациалар турар. Бригадаларга, фермаларга ажилдап турар колхозчуларга болган ырак оларларда малчыларга парлалга чагылгазын чорудар активтерин партия организациалы тускыйлаан.

Бо хүнүрге чедир «Шыны» 180, «Тыванын аныктарын»—156, «Тувинская правда»—23, төп солундарын болган журналдарын—70 кезекти колхозчулар чагылган. Базуу, Куулар, Хураган-оол, Баржит, Доржу ышкан 4—5 кезек парлалганын чыл хуусаалыг чагылган колхозчулар хөй.
С. СОТНАМ.

ТАҢТЫНЫҢ ВАР СОВХОЗУНДА

«Элегес» совхозтун саанчылары чеди чылдың ийги чымын — 1960 чылда сүт саалдызын бедидип, алган хүлээлгелерин күсөлдөр дөш шудургу ажилдап турарлар.
Чижээ, саанчылар боттарынга бымылган 22—24 инектеринин бирөөнден-не тос айларын дургуунда Н. Кармолитова 1974, П. Чадына — 1824, Ф. Оюн — 1603 кг сүттү саап алган. Октябрьн социалисттик Улут революциязын 43 чыл онинга күш-ажылчы белеткеринг ужураштыр дөш сүт саалдызын улам-на көүдөдирин хүлээнишкан, КНО-нун Кол Ассамблеязын XV сессиязынга совет төлөөлөрүн баштыгы Никита Сергеевич Хрушевтин чугулазын бүтү совет кижилер-биле бир демей деткип, Төрөөн чуртка хөй сүттү бөзгөнчө ферманын саанчыларын олар кылгыртканнар.
МАЛЧЫНАР ХҮЛЭЭЛГЕЗИН КҮСӨСТӨН
Совхозтун хөйжүлери хөй бүрүндөн бо чымын 3—4 кг дүктү кыргып алдырып хүлээген, ону чедикшикнинг күсөткен.

Кыргыс Анадым 151 кошкарында 8,2, Хомушкы Бонгар 804 ирттеринден — 4,950, Санаа Көржөн-оол 879 анык хондан — 3,490, Чооду Чалбаа терүүрү 700 хойдан — 4,370 кг дүктү баш бүтүрүндө кыргып алганнар.
Чайгы үде малды эки семиртип, олардатканын ола-ла кадарчыларын колданырында хойларын денгилдеп ортумктан өрү күштүг. Хөйжүлөр кышка удуу белеткен ажилыга ийне-эрткен киржиш, кижилер бүтү 200—300 кезек буюк-бүрү чедип белеткен алган.
С. ТАНЗЫН-ООЛ.

ПЕТР КОНДРАШЕВ

Улут тудуларга көдүрүп хан куш-ажылды буюруучулугуна дыка бедидип турар. Он дузазы-биле үш-дөрт «аыт» бажынырга бетондан куттунган бажы эвесирип, сонга, хазалаларын чактарын, туу-бу, хостун малгыш болган өске-лаа аар чуудерин көдүрүгүгү удуу ролуугу.
Кызыл хоорайнын Ленки кудумчуунун бажында 96 аал ишти чурттаар чурталга бажымын тудуунда Улут краини Петр Ильич Кондрашев 2 чыл улай бажынып турар. Тудуг материалдарын савал чок көдүрүп, тудуга ажилдап турар ажилчыларын чагыс-лаа каган савалаткан таварылга турган. Он уламында ук чурталга бажынында ажилдан турар комплекслиг тудуг бригадалы буюрууге планын ай санымда үргүчү ажыг күсөлдөш келген. Буюруу кызымаккай ажилы-биле тудуужуларын хүндүктелди ол чедип алган.
Чурунта: П. Кондрашев краини хынап турары.
Фото Г. Сиротинник.

КОЛХОЗТУҢ ПОЧТАЧЫЗЫ

Мугур-Аксы суурда почта таралдыгы багай чоруттуруп турган. Ол ажилды өкижидер дугайында айтыргыч колхоз баштаар чери, партия организациалы, көдө Совет чуталыжып көргөш, бо харымсалгалы; ажилды колхозчу херезкен коммунист Хомушкы Бадимага даяскан.
Бымыдын самолёт-биле почта келтирге, Бадима ону почта салбырында доран-на хүлөп алып. Ола-ла шалта номчукчулар чаа солундарын номчуп, талыжын, эки ажилдык почтачынын мактап турарлар. Мурнукутунга бодаларга, ам мынд почта таралдыгы эки-жөөн, чагыкчыларын талыжын хомудалдар болбай турар! Налыны улгады берген болза-ла партия даялган Бадима үлөгөрлү күсөлдөш турар.
Мөгөн-Бүрөндө ферманың малчыларынын чагаа-биктигерин, солундарын чедирер талызы-биле үзүктелешкининг болуп турарын маңа база демдегезе чогутуу.
А. НОМБУ.
Бай-Тайга район.

Иви малдың ажаалдазын кошкатпас

Төжу районун «Май 1-ки» колхозунун Өө-Хемде ияа фермазын 660 баш ажал кылдыр иилери ортумктан өрү семис күштүг. Ферма бо чымын төрөөн 226 ийинден 225. Дөйдү-Хөлдө ияа фермазы 472 ийинден 465 ияа ажаларын алган. Бар кодага 300—300 хире ийини тургууса ажилты болур, чүте дөш, оларын эки өрөлдөш ажаларында дузалыг болган ийилеринг өткериш, сүктүрүн көүдөдиринге, аларын ажалыг болур.
Кырган ийилерин эки семирткеш чышке херездери азы өске-лаа чарыгалга үндүрер ажилтыг болур. Ийилерин үр тулуп турарга ажим эвезеп, чылдың-на кыш ажалы бергелөөр. Ийи фермаларын ияа ажалчылар 1960—1961 чылдарын кышында ияа малды ажаалдазын кошкатпас дөш демисежип турар.
В. ХУГБЕК.

Хоочун чаваныкчы

Д. Порбу халыккан шамак, дуга чаварынга дыка мергежөөн. Ол — Улут-Хем районун «Чодура» колхозунун хоочун келжигүү болган назымы улгадып, 64 харлаа-лаа колхоз буюрууге ийне-эрткен киржиш турар.
Ажил-ишке кызымак колхозчу бо чымын 126 шамактын чаагын база 15 дуганы эеп чааан. Порбу ам 25 шамактык чаактарын болган 5 дуганы эеп, чаварын чокку хүнүрге дөш дөш шудургу ажилдап турар. Оон кылган шамакын, дуганын шынарын колхозчулар үнелеп, чүрени кылдыр дыка бажымынча-лыг, шевер кылдыр кырган деп мактап турарлар.
Бо чымын ийитин-биле ол 83 чыл шамактын чаагы, 20 дуганы кылдыр. Чаа чылдан эгелер, колхозтун өргө шыаа, хомуттарын септөөрүн ол планилаан.
Н. ШАНТАР-ООЛ.

Чуурун чурттакчылары грутларын элтерип алган, доктааттыган хүнүренине чувар бажымынча бар чорутурун көрү болур.
Чувар бажынын ишти арыг-сылыг, ийиг, сөөк сүт четчир. Ийиз үш колхозчуларын бымылган. Илангыш М. Эник-оол болгун ошаншкан ажилыга кызымаккай чорутуу көргүзүп, эки ажилдап турар.
М. АРАКЧАА.

Эки таарымчалыгда

Чаа-Хемчик районун Ленки аттыг көдө ажил-агыл артелинин төвүнде тунар бажынын ажилын номчукчу чаа сомуургалып, тамыштырып дөшөп. Чурттагыч чонун культурулуг амырал-чурталгазын таарыштыр бо чувар бажынын эки дөшүп кылган, өш доктаамал арыг-шевер ажилдап турары өрүктүг.
Калкы баштаар чери чувар бажынын кышкы белеткелинче килчөөтөйи баш бурингаар улаандырганын өш септелгези эки шы-парыг доозулган болган чуварынга херезгелтөөр чүүлдер-биле бүрүп халдырттыган. Чувар бажынын ишти шукатурлап чугайлаан, печаларын чаартып кылган.
Эки дөштүнгө чувар бажынга тунарга сеткил-сагыш беши серген, омак болур. Неделала 2 катан ийиле турган. Өрөдигер чымы эгелдери-биле неделала үш катан ажилдап апарган. Ийне чеди чыл школынын өреникчилери болган бажымынча база мында чүтүп турар.

Чуурун чурттакчылары грутларын элтерип алган, доктааттыган хүнүренине чувар бажымынча бар чорутурун көрү болур.
Чувар бажынын ишти арыг-сылыг, ийиг, сөөк сүт четчир. Ийиз үш колхозчуларын бымылган. Илангыш М. Эник-оол болгун ошаншкан ажилыга кызымаккай чорутуу көргүзүп, эки ажилдап турар.
М. АРАКЧАА.

Бистин дружиналары выс

Бай-Тайга районун «Тилелгез» көдө ажил-агыл артелине коммунист өш Лопсанын удурун улусчу эки-тура дружиназынын келжигүүнери ийне-эрткен ажилдап, хөй-иштинин көрүм-туруун эрестип сангалал турар. Дружинада 22 кижиле дөрт отряд кылдыр үстүп алган ажилдап, бир отряд беш хонук хуусаалыг дөшүрүлгөн турар. Улуочу эки-тура дружиназын ажилдап эгелдери сөөлдө чурум үрээр, оор кылдыр таварылгалар колхозта дыка эвезежөөн.
Улуочу эки-тура дружиназын келжигүүнери чурум үрөөн кижилерин ийне-эрткен-биле херезгелтөөр, чөв өртүгүн тапкыр-массалыг ажилды чорудуп, хөй-иштинин чурмуун үрээр таварылгаларын бөдүрбөзөш.

Чуурун чурттакчылары грутларын элтерип алган, доктааттыган хүнүренине чувар бажымынча бар чорутурун көрү болур.
Чувар бажынын ишти арыг-сылыг, ийиг, сөөк сүт четчир. Ийиз үш колхозчуларын бымылган. Илангыш М. Эник-оол болгун ошаншкан ажилыга кызымаккай чорутуу көргүзүп, эки ажилдап турар.
М. АРАКЧАА.

ПИЛОРАМА БАШКАРЫКЧЫЗЫ

Монгуш Авай-оол 1952 чылдан бөш «Октябрь 30 чымы» колхозтун пилораманын башкарып ажилдап келген. Мурнуку чылдары башкарыгыч, пилорама ажилчыларын тудуларын дилген материалдар-биле халдырар планын үргүчү ажыг күсөлдөш келген.
Бо чымын ол 700 кубометр кы-зыл, чүтө мазыларын, бустарын, өргөн, сонгалар чаактарын дилеп белеткөөр планын күсөлдөшкөн. Колхозтун тудуларынга херезгелтөөр дилген материалдар четчир. Монгуш пилораманын мазыларын үргүчү аштал арыглыгынан, үзөшкенин халдырары, бичин-ле үрелиш турар кезектерин чогутуу үнелге экип ап

Чуурун чурттакчылары грутларын элтерип алган, доктааттыган хүнүренине чувар бажымынча бар чорутурун көрү болур.
Чувар бажынын ишти арыг-сылыг, ийиг, сөөк сүт четчир. Ийиз үш колхозчуларын бымылган. Илангыш М. Эник-оол болгун ошаншкан ажилыга кызымаккай чорутуу көргүзүп, эки ажилдап турар.
М. АРАКЧАА.

Четпестерни чайладырын негеп турар

Тарлаг участогунда
Би-Хем районун Ленки аттыг көдө ажил-агыл артели 1960 чылдың мартта «Өк» совхозка катталышкан. Амгы үде ол участокта камаркып турар ажилчыларын культурулуг амырал-чурталгазынче совхозтун администрация чери килчөөтөйи салбайн турар.
Малчыларын база ыракта бригадаларга ажал-ишчилерин 1960 чылда чагылган чагылгалары Тарлаг суурда келген сураа дымчалар. Илангыш мен Малиновка фермазын чымында хөй калдыр турар чөк. Совхозка каттышкандан сонгаар чагылгаларын Тарлаг суурда почтага Гуралдин чорук кылып, бөшүм чедип ап турар-дыр мен, а чымыкта солун, сеткүүдериң тамымын чок болур-дур.
Малиновка көдө магалып бар. Мында чонун чагылган солундарын өргөн, чааы-биле катал мөшөөлөш берген чыдар. Чурттагыч чонун «агылгаларын өй-шаналда элтерип чедирип бөөр дугайында салын салынмай турары элестиг.
Он ияа совхозта ажилчын көоперациалы, өш баштаар чери совхозтун ажилчыларын дөш бөшүм чедире халдырып шыдазын турар. Малиновка болган Чаловта сүт-баран фермаларын ажилчыларын 2—3 хонукта хөй-биле халдырбай бар таварылгалар бар. Шай, таанып болган өске-лаа бараннар үзүктелешкининг көш турар.

Чуурун чурттакчылары грутларын элтерип алган, доктааттыган хүнүренине чувар бажымынча бар чорутурун көрү болур.
Чувар бажынын ишти арыг-сылыг, ийиг, сөөк сүт четчир. Ийиз үш колхозчуларын бымылган. Илангыш М. Эник-оол болгун ошаншкан ажилыга кызымаккай чорутуу көргүзүп, эки ажилдап турар.
М. АРАКЧАА.

Ал-лоо, ал-лоо Туран...

Мичан школа септелгезининг «бөш» совхозтун төвү — Аржаан

Чуурун чурттакчылары грутларын элтерип алган, доктааттыган хүнүренине чувар бажымынча бар чорутурун көрү болур.
Чувар бажынын ишти арыг-сылыг, ийиг, сөөк сүт четчир. Ийиз үш колхозчуларын бымылган. Илангыш М. Эник-оол болгун ошаншкан ажилыга кызымаккай чорутуу көргүзүп, эки ажилдап турар.
М. АРАКЧАА.

Байлакты шынаркылар

Бистин область кат, чолураа болган чымынча талазы-биле дыка бедидип. Бо улут ужу-дузалыг катчымын чеп ажалгазас, харым-лаа үрөлдөп, күрүнге котарал чедирип турар чоруктар бар.
Чижээ, Элегес уунун, Улут-Хем уунда Улут-Албактын чолураамы, чымырганамы бо чымын эки үнгөн. Чодураа чаа-ла карарып, бымыл турда Кызыл хоорайнын болган Элегес-Аксы суурун чурттакчылары үстүнде адаттыган черлерин чолураамын арылдырган болган сыптары, будуктары үрөгөн кыан. Улут-Хем уунда бар-ла катчымын чери кил-хөйрө чок кезип, сип турар. Чыл-чыла-ла шак мынчалдыр уууткап келгенин түнелде Элегес, Улут-Хем уунарында чолураа, чымырганамы курлавыры дыка эвезежөөн.
Ам удвас чымырганаме «по-хөд» болур. Ичанган чер-черин совет органыры кат-химистин сымын үрөлдөш дөш хемчелерин ап, ол байлакты камгалары чугула.
О. ЧУДУМ.
Элегес-Аксы суурун чурттакчыны.

Чуурун чурттакчылары грутларын элтерип алган, доктааттыган хүнүренине чувар бажымынча бар чорутурун көрү болур.
Чувар бажынын ишти арыг-сылыг, ийиг, сөөк сүт четчир. Ийиз үш колхозчуларын бымылган. Илангыш М. Эник-оол болгун ошаншкан ажилыга кызымаккай чорутуу көргүзүп, эки ажилдап турар.
М. АРАКЧАА.

Тудулар саадап турар

Эрик районун «Чал орук» колхозу өрткен чымын аси тулуп эгелдеш, мынчалга чедир дооскан, халымын орту кирип тулуп кыан. Ол мынчал клуб тулар дөш белеткен ажилды чорутканын бөөр чыл ашкан. Хөйбүтүн дөшөнгө херезгелдөөр өлөөн хөй дашты ам өске тудуларга кириш турар ашган.
Тудуугу шала кылган, ажилыга кириш чорук бистин колхозта чымыл ашарган. Эрткен чылдарда туткаш, ажилдада кириген — кышкы, класовказы чок чурталга бажыныры эмнежөө, а бо чымын туткулаан бажынар база-ла мында.
Оон аңгыда өрткен-да чымын, бо-ла чымын тулуп, ажилыга кириш чурталга бажынырында радио, электри точкаларын кириштининг демдегелер херек.
Т. ДОНДУПЕЙ.

КНО-нун Кол Ассамблеясынын XV сессиясында

(Октябрь 17-де эртеги пленарлыг хуралы)

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). КНО-нун Кол Ассамблеясынын XV сессиясы бодуну аякка ачуу үчүн турар. Октябрь 17-де болган эртеги пленарлыг хуралга нияти политикаг чугалаагыла доозулаган.

Сөөгү ораторга сөз бээринде мурунда дарга КНО-нун чингине секретары Хаммаршельдге сөз берген. КНО-нун Конгода ажил-чорудулаагына бурну-биле холбаштырган тымес-батпас бодуна чугаазына чоруп тургандай хай-хөй төлөөлөрүн оң бодун болгаш КНО-нун команда-лааны шүтүмүлүн саналдарын бурну шаварын ол ордальшкан. Чугаалаан чүдөрүн хай нуруузу барында чок дээр чергелг чүвени ол бадтыкп турган. Чингине секретарь Конгога хамаарышпас чорукту болгаш тайбыны чедип алырга, чуртун бурну бурну турары болгаш чечектелишкенин хандырынага дуулаар деп кыйгырып тургаш, оңу практика кырына боттандырынага оң бодун күзөлдөн херечиле турар чангыс-даа боттун саналды ол илан үндүрбөн.

Оң даразында Киприян төлөөнү Зенон Россиди санал берген. Кипр бодуну хамаарышпас шүтүмү-биле чоруп болгаш кай-бир блокка каттышпас деп Россиди мелегээн. Колония чурттарга болгаш улустарга хамаарышпас чорукту тыспыр дугайында совет Декларацияны Киприян төлөөлөкчизин дөтсөн. Күштүн тергилдешкенин чүч чылы дээр, ол эртеги уениа херээ-дур, ыччангаш улустарын бурну хосталыры согааралды болбас чүд болуп турар, чүгү дээр, кижини хосталганы болгаш төлөпч чоруну басып турда бажыг тайбын бодундас дээр, ол чугаалаан. Ындаг турбуке, Россиди болса Конго талазы-биле КНО-нун оңа сессиясынын шит-пилерин болгаш чингине секретарь Хаммаршельддин Конгога хамаарыштыр чорукта хадештишкенин дөтсөн турган.

Оң сөөгүндө Индиянын төлөөлөрүн баштык камгалат министр Крияна Менон сөз алган.

Уш неделяда үргүлчүлүн чугаалаагына түдөөлдөрүн үндүрбү-

шаан, Менонун чугаалааны болза, ук чугаалаагыла ачыктык болган болгаш шаг-уени халас эрттирбөн.

Менонун сөзү-биле алырга, империалистерия политиказында ур-жууда Конго Республикада тургус-туган байдалды шыгымын айт-канш, Индиянын төлөөлөрүн баштыкын мелегээн болза, Ассамблея бо айткырын шүт күсү-дөр болгаш оңу эң улуг тургустуу-биле көөр ужурут.

Конго улустун сонуп алганы Конго парламентини чуртка корум-чур-умну катан тургузары-биле доп-дору чымдырарын ол саналдаан. Даштык чурттарын бугу албан-хаакчылары Конгодан унуп чорук-та турар ужурут деп Менон чугаалаан.

Лаоста болушкунарже Ассамблеяны кичээниги Индиянын төлөөлөкчизин көрдүргөн. Женева дугуржугуларын дугайы сагындыр-гаш, оң демелегээн болза, Лаоста конституция өзүгара тургус-туган болгаш улус дөтсөн турар чаза ол дугуржугула-биле бурну дүжүп турар. Лаостун иштиги хер-ектеринге холгаарлаашканын ордаль-шканын удуур Менон кичээниги, чаа чазакка дуза көргү-зеринче КНО-ну кыйгырган.

Колония айткырына дөтсө, Индиянын төлөөлөрүн баштыкын мелегээн болза, чүгү даштык тергилдешкенин чайлаткан турар болза, хамаарышпас чорук утка-шыр чок болуп. Хамаарышпас чорук чүгү экономикаг хосталганы ты-выскаанын түнелинде боттаныр. Дең эргеге үндөшкөн экономикаг кады ажалдаагыла чорударын эргежок чугулааны Менон мелегэ-эн болгаш делегейни эксперттерин, техниктерин болгаш язы-буру тускай эртемиглерини коопера-тивни организаштын тургузары, а ол ыкшак улестүрүп чурттарга ун-дургу оларын саналдаан, оң санаа-ны-биле алырга, ындаг үндүргөн чыла 15 миллиард доллар кирип болур-дур.

Каттышкан Национал Организация-нын туруп келгенин 15 чыла-дарын дугуржулаа оң составын эскерилгенин айткып турар сан-чу-рагайларын көргүскөн, Индиянын

төлөөлөрүн айткып турган болза, организашканын кол-кол органдары-га КНО-нун кежигүнери чурттарын эң чөптүг төлөөлөкчизин хандырган турар кылдыр КНО-нун Уставына ындаг эскерилгелерин кириер. Моон-биле холбаштыр нейтралитет деп билгени ол тайлыбырлаан. Дайын болгаш тайбынны айткырына, империалистг эжелелди айткыры-ларга Индия нейтралдыг болуп туруп шыдаас. Вегагер арзыланын туруп шыдаасы ыкшак, политикаг нейтралитет деп-ла туруп шыдаас ужурут, баш-ла Менон мелегээн. Нейтралитет—чаагай кожа-хөлбө харылзааларына политикаг, тай-бынга дөтсөм көргүзериниң поли-тиказы-дыч.

Менон чепселенишкенин дүжүр дугайында айткырыга дөтсө, Бо амьдалыраа чүгүл айткырын шит-пилеринде моондартын айылында удуур сагындыртын ол баш удуур кылган. Чепселенишкенин дүжүрүнүн чорудулаагы эр-те-даа, орай-даа бол эзелеттиги турар ужурут, чүгү дээр, бо-чепселеттиг амгы болбазыраагай хер-еви бар тургандай даын оңа халап-тыр. Чепселенишкенин дүжүрү талазы-биле чугаалаагыла кичээниги Ассамблеяга чорудар бол-гаш ол чугаалаагыла чүктүлдү болгаш турар ужурут деп ол чугаалаан.

Бис дайыныраа чүгүл соксаан турарын эвес, харин база оларын тыткып келбес болган турарын кү-лөп турар бис. Чепселенишкенин дүжүрү дугайында чугаалаагыла кичээниги удуур чүктүлдөшкенин болдуруп болбас, а яролдү шенделерин сок-садыр дугайында айткырыга чартык бажым турбас ужурут деп Менон база чугаалаан.

Саналдын түнелинде Индиянын төлөөлөрүн баштыкын «КНО-нун кежигүнери куруелерин кады ажалдаагылаагына дугайында» 16 чурттарын кады кылган резолюция-зыны төлөөлөрүн Кол Ассамблеяга чугаалаагыла көөр кылдыр кириер, улустар аразында дүжүрүлүг чорук-ту күштөлдөрүг деп кылды-даа хер-делишкенинде дадалаагыраа чөптү чурттарын ол төлөөлдө кыйгы-рып турар.

ЧАРЖЫП ТУРАР ОБЛАЗЫВЫСТА

1. КАЙБАЛА ХОВУЗУНДА

Абакан хем-биле Енисейниң ийи аразында чаптылган Кайба-ланын кургаг ховузу сугтаргы тарымын ол черниң чурттакчы-лары шаг-шаандан бөөр күзеп чораашпар. Апа сугтарыга бу-галар чорударынын баштайгы шитилел ашкылары 50 чылдар бурунгаар эгелен. Иччала-ла хаан чаза ол кайтамчык улуг ажилды күсөлдөп күш чөтсөн. Бажан Россияга Октябрь рево-люцияны тилкөндө 1922 чылда чуртка аш-чүт, хооурашкы-нар келбелде турган берге өдө белин Чер ажил-агынын Улус Комиссары Кайбаланы сугтарынын төлөөлөкчизин билдирген.

Ол төлөөлдө өзүгара 75 муң гектар черин сугтарга аажок улуг сугтарыга системанын тур-гар болгаш хай-хөй муң га малагыг шыктарын кургалыр ужурут. Ол ажилдар ам чедип-кириер күсөлтөтүп турар. Чокта чаа малаг, туулаагы чыткан черлерин ам тарып каап-кан, оң сохоттар оң-он муң центнер дүжүтү ажаап аң турар. Кайбала ховузула белеткеп турар кылмал хөлдүң ишти 2000 амыг га, ханымы 11 метр, а ишкири 90 миллион куб-метр чедип турар. Ол кылмал хөл Хакасизда эң улуг хөл болур.

2. ЧИК ЭРТЕМИГ ХАВАН ЭДИ ДЭШ

Хакасизнын сугагыг хэван ажаакчы А. Мажнев Төрөөн чуртка эң-не чик эртемиг ха-ван эддин бөөр дөш күженишкенин ажалдап турар.

Украинаны алдарыг хаван ажаакчы Ярослав Чикти оң-челестик чарыкка кыйгырыш-шан, А. Мажнев алган үлөөл-гелерин чедипкириер күсөлдөп турар.

Бо чылдыг сес айларында кү-рөөне 1800 центнер хаваан эдди чыксаан дужааган. Ол дээр эртемиг чылдын сохототч хаваан фермазынын күрөөне дужааган бүгү эдидин 4 катан хай хем-чөлдиг эйти кириени ол. Ха-ваншарын бөлүк-бөлүк-биле чөм-төгөр аргага шилчөөн сөөлдүн А. Мажнев 1 центнер хаваан эдидин бот-үзени 522 рубль чедип чыгыткан.

ХАНАСИНЫҢ ДЫТТАРЫ

Красноярск крайнын ыш ажил-агынын Топ эргелелин Саралискиде белеткелер учас-тогула дит үзенишкенин чымр ажилдар чурттууну турар. Дит үзенишкенин чымырнын сезонда планы ийи дыштаныр хуш иштиде-ле долдур күсөлтөткөн. Ол участкаг ажалчыныр чурттакчы чонун иделеметти киржилгези-биле 90 тона дит үзенишкенин белеткөөш, күрөөне дужааганнар.

Чыгаш арыгпак каппан үре-зинерин чурттуң ыш чок ра-йоннарында болгаш улус демо-кратиязын чурттарында чоруд-тур ателен. Бистия Төрөөн чурттугун ыраккы будуныраы-га болгаш даштык чурттарга Хакасизнын дыттары өзү үнү-лөш көөр үе амыг эвес.

В. ГОЛОВНОВ, Абакан ховрай.

Кратика бажаш == библиография ==

Бистия улуг Төрөөн чуртувста ижи-буру улуг, биче национал улустар 120 чылда чугаалаагын турар. Социализм үзениде ол дылаз боттарынын хөгжүдөшиниң талазы-биле бурунгаар улуг бажымын кылган. Национал дыларын дөженин казымы улам-на ханылап калбарган, улустарын харылзааларын ар-газы, хөгжүдөшиниң чөтсө болур ужур-дузаагы улгатаан.

Чижек кылдыр тыва дылды ап кароолиер. Шаанда ол чүгүл фоль-клор чөгөлдөрүнүн, аас-биле чуга-лажырынды дыл турган болза, ам ол парлаганын, чечен чогаалын, театрын, радио дамчыдылаанын, школа башкыларынын дыл апа-ган. Оң-биле кады аас-биле чуга-лажы, фольклор дыл болуп ол артышпаан. Оң грамматиктиг будү-кү экиязы, сөз курамын баян.

Оң-биле кады школаларга бол-гаш дөди өөредилге черлеринге дыл эртеми өөредириниң негелделери ба-на-ла бедиң турар. Иччангаш дыл чугайында парлагга үгөн эртем ажилдарын улуг сонургаал-биле ном-чуп турар.

Чокта чаа Тывааның ном үндүр-чери К. Х. Оргунуң «Тыва дыл» деп аттыг номун парлап үндүргөн. Автор болган ном үндүрчү чери үз-төрөөн дит башкыларына дуза кыл-дыр таарыштыр кылган. Номну по-лиграфия талазы-биле үндүргөн шы-нары черле эки деп чүвени демдө-лөп каары чугаа.

К. Х. Оргунуң «Тыва дыл» деп ному бистия төрөөн дылынын лексиказы (сөз курамынын), фонетиказын (ун - тургузуун) болгаш морфологиязын (сөстөриң грам-матиктиг хевирлерин болгаш чугаа кезектери) кысказы-биле билдиргич кылдыр системалык көргүскөн. Моон мурунда тыва дыл кырыга бо ыкшак мындыг, башкыларга бол-гаш студентилерге дуза болуу деп, ном үндөш болгай. Башкылар чүгө-төрсө дылды өөредилге номуна дөлийн алгаш, башкылап турган. Иччангаш К. Х. Оргунуң бо ажалы төрөөн дит башкыларына дузалыг ажил болур.

Номун «Кирилдезинде» дыл дугайында билгени, эске түрүк дыл-дарын аразында тыва дылын тур-гужун көргүскөн солун. Инда ли-тературалыг дит болгаш диалектил-дугайында билгелерин база кириер: «Литературалыг дыл болза шилти-ген дит болур», «Девисээрин»

К. Х. Оргу. Тыва дыл. Лексика, фонетика, морфология, Төрөөн дит башкыларына дузалыгы. Тыва ОБЛОНО билдирген. Тывааның ном үндүрчү чери. Кызыл, 1960 чыл 145 амыр.

Төрөөн дыл өөрениринге дузалыг ном

Диалектизм... болу тускай грамматик-тиг тургузууга болгаш кол сөзү-рө-фемдууга болур» — деп автор бажып турар. Шынал-ла диалектилер чо-нун ишти дылынын үндөшүнн чокка тургуп шыдаас, апаа чугаа онзагай чүдөлдөрү болур болгай.

Тыва дылдың сөз курамынын ап-тор даразында кол бөлүктөргө ху-вааган. 1. Чингине тыва сөстөр (ааш, суг ылаш...), 2. Эске дылдар-ын үлөтөрдөп алган сөстөр — а) моон сөстөр (арбан, суму...); б) кылдат, тибет (төвтү) сөстөр — (чыччан, боо); в) орус сөстөр (ком-мунизм, стол...), Бо-ла бөлүктө эр-гилчирөөн сөстөр (арлашкынар), чаа сөстөр (неологизмдер), диалектизм-дер болгаш эске-да айткырыларын доңчулап өзгөргөн.

Бо бөлүккө хамаарыштыр автор бир чазык кылган. Ол неологизмдер-ге хамаарыш. Неологизмдер дээр-ини ажалдаа кырыбан ийлеп-кириер сөстөр болур.

Ленинизм, школа, колхоз чижек-тиг сөстөр амгы үедө тыва дылга канчаар-даа көргө неологизм болбас турбуке, оларын автор неологизмдер деп санап турар.

Тыва дыла 8 аажы, 22 аажы эвес үн бар деп автор айткан. Оң-биле чөтөлдөш тыва дылын үн тургузууга хамаарышкан эвөш эвес айткырыларын үн дугайында бөлүктө сайгыры көргөн. Иччала-да автор сөөлү чылдарга үндүрөөн тыва дылдың фонетиказына ха-маарышкан ажилдарга фонемалар дугайында бодалдары, үнерини классификацияны бир азы көрүп турарын мыт чөк өлөкчөм чикти-тиг, өөдө таарлаа ынды-ындаг ажилдар бар деп белин айткып ка-баан. Бо ыкшак эртем ажалына үн дугайын көрүп тургаш, фонема терминин ажалдаагыла белин чөт-пөс деп санаар апаар.

«Морфология» деп улуг бөлүктө сөстүн составын (тургузуун) — ды-мад, сөз, кодумак, сөстөриң тур-густуулар аргаларынын дугайын; чү-гаа кезектери—чүе ады, демдек ады, сан ады, ат орну, кылгы сөзү, наречие, адеричти, ажилде, артычын, аян сөзү—шак мындыг чугаа кезек-терин оларын иштиги категорияла-ры-биле каткы кириер. Бо бөлүк иччала-биле, фонетика дугайында бөлүккө бодарга, алаан солун би-житкенин; тыва дылдың морфоло-гиязын талазы-биле мурунда кылдыган шитилел ажилдарына ооргаланып алгаш, оңу бижирни билдиргич. Иччалаажак номун автору морфология талазы-биле эвөш эвес хайгааралдарын боду чорутка-

ны көстү. Демдек адынын демдекте чазы «шала» деп сөс-биле илерет-кенин көргүскөн, сан ады, ат ор-ну дөш чижектиг чугаа кезектерин көрүп тургаш, эске дыларын ма-териалдарын кириени солун. Кы-сөзүнүң залог, вид хевирлерин, па-лломенелерин тода көргүскөн дит башкыларына база-ла улуг дуза-лыг, чүгө дээр оң айткырыларын тодардыр көргүскөн ажилдар ам-даа чөк болгай.

Кылыг сөзүнүн үлөдөрүн бо ажал-да алаан долузу-биле бижип көргү-скөн. Номда ажалдаа чижектер чөк болза литература чогаалында, чөк болза аас чогаалында алдыган, хай нуруузуң тургузуу чурат, ут-казы акн—бо база-ла номун шы-нары бедиңип турар.

Морфологияга хамаарышкан чам-дык чөтөлдөр номда, мен бодар-ымга, база бар. Чижөөлөргө, ар-пынч ат орнуларынын мөзмин, сө-мин чижектиг хевирлерин тускай ат орнулары кылдыр көрүшпаш, эзелетиниң ат орнулары деп алаан. Бир эвес оларын тускай ат орну-лары деп санаар болза даштык, ми-нимини деп чүе аттарын база эзел-гениң чүе аттары дээр бе? Иччаа-га таарышпаш билдиргич.

— За-зе деп кодумактарын ут-казын азы-биле даар напеленне, күзөл напеленне деп килгиле-биле чөтөлдөшкенин берге, чүгө дээр-ге чангыс грамматиктиг хевир ка-чкан ийи азын хевир алаар болу. Кы-лыг сөзүнүң причастие хевирин автор чүгө тодарыла болуу ала-ныг кылдыр көргүтүп турар, сөлөк-тик кылдыр херөгөлөөн чижектерде чөк.

Автор тыва дыл дугайында ажил-дарын ажалдаагыла үстүндө көргү-скөн болгай бис. Иччала-да ажал-даа ажилдарын даштык автор номуна кирбөөн—ол арай хара-данчгы. Ийиди дагы студентилер-ге-даа, башкыларга-даа керек болгай. Улуг хемчөлдүг эртем ажилдары-га бо-сан үрөмкө чөтөлдөр тургу-лаар-ла болгай. Бо ажалда мындг чөтөлдөр база бар. Иччала-даа К. Х. Оргунуң «Тыва дыл» деп ажи-лы төрөөн дит башкыларына, өө-ренишкелерге, студентилерге, тыва дыл дугайын сонургап турар эске-лаа кижилерге дузалыг, үнелиг ажил бооп шыаар. Оң парлагтыны үге-ни тыва дылды эртем талазы-биле, шитилээрине чаа салышкын болур.

Ш. САТ, Ызылдың педагогика институтунуң башкысы.

МАГАДАНДАН МОСКВАГА ЧЕДИР ЧАДАГ ТЕРГЕ-БИЛЕ

СВЕРЛОВСК (СЭТА). Магаданнын ийи туристери—күш-культура баш-кысы Валим Гарнага болгаш радио ажилдакчы Анатолий Воронов олар Свердловскиде чөдө бергенер. Олар Магаданан Москвага чадаг-терге-биле чедер деп шитирлеп алганнар.

Ол спортчулар 4 айларын дур-гузунда Оожум океандан Урал да-ларына чедир—9 муң амыг кило-

метрин эркен. Олар Якутск, Чита, Улан-Удэ, Иркутск, Красноярск, Но-восибирск, Омск болгаш Тюмень хоорайларын таварты өрткөлөн. Ийи муң ортан үзениде өрүкчө үнүшкөн, ол туристер бир ай бол-гаш Иркутскиде чедип келгере, мыда 40 градус ызыг болган. Солгу чурткы ындыг иште чаңкылап чурттакчылары оң ужурунда хүн-дус дыштаныр болгаш дүне чорур ужура таварышкан.

Редактор Н. С. ШОЙГУ.

Журналистерниң ийги бугу-делегей журажышыны

ВЕНА. (СЭТА). Октябрь 18-тин эртеги хуралын соонда ында че-де берген делегаттарын саыз 250-ге чедир көүздөн дээр билдине берген. Ол журажышында чеде берген журналистер 50 чурттарын төлөөлөп турар.

Н. С. Хрущевуң байырыг теле-грамманы номчанынын соонда жу-ражышынын киржишкенин, кыры-дан хоорайнын чагарга даргазы күе чугаалаан.

Даразында Индияны, Чилини, Малини, Кубаны, Австралияны, Перуну, Аргентинаны төлөөлөк-чилери чүе чугаалааннар. Олар бот-тарынын чурттарынын журналистер-ини мурунда журналистерниң ол ажалынага байыр чедиргенер.

Чаа хостуг үндөшкөн национал парлаганы хөгжүдөшиниң дугайында, кийилеге бараан болур парлаг-ганы дугайында сагыш салышкын Латин Американын төлөөлөкчизин чугаалаарында илерет турган.

Боттук информация болгаш пар-лагга дээр демсел болза латина-америк чурттарында империализмге удуур демсел-биле сырый холбаалыг деп Перунуң төлөөлөкчизин чугаа-лаан.

Маадырлыг революстуг демселди чорудуп турар Кубаның журналисте-ри-биле эр-сеткил каттыжышканын Перуну, Аргентинаның болгаш Мексиканы делегаттары боттарынын чурттарынын журналистериниң муру-нунда илереткенер. Оларын чуга-аларын үзениде өзг адым час-кашкынары даямдер тургулаан.

ВЕНА. (СЭТА). Октябрь 18-те журналистерниң Бандеде ийги бугу-делегей журажышынын кел-жээки хуралына хуш айткырынын кол-кол чүдөлдөрүн талазы-биле нияти санал-онал солчуушкуну эг-дөөн.

Санал-онал солчуушкунуң эгдөө-риниң мурунда Рио-Де-Жаней-ронун журналистер эвилеленин пре-зидентин Л. Гимарастың мурунда ук эвилелдин чингине секретары Х. А. Меспле эс сөз ал, чүе чугаа-лаан. Шейлонун, Япониянын төлөө-лөкчилери, журналистерниң делегей организашканын даргазы Ж. М. Эрман, польша журналистерниң кат-

тыжышынын чингине секретары Т. Рокс, Коста-Риканың, Киприян, Тунистин төлөөлөкчизини нияти санал-онал солчуушкунуңа кириш-кениер.

Империалист парлаганы херек кырында ажилгап турар аргалары-га—шын эвес информация кылыр-га болгаш шааныг чорукту чагыра-нага удуур демселге, болушкун-нары болгаш улустарын амыдыра-лы шыны-биле чырдыар дээр, парлаганы бөлүгү хосталганы дээр, журналистерниң ажил хандырыла-зын экижидери дээр демселге кый-гыры оларын чугаалаарына чагы-ламып турган.

Бразилиянын төлөөлөкчизин бодуну чугаазында бугу-ле журналистерниң сырый дем каттыжылгалыг ажалы бажыг тайбыны хандырынага эң чүгүла ужур-дузалыг деп мелегээн. Журналистерниң ийги делегей жу-ражышынын делегейин чүдөлдөп бурну чурттарынын төлөөлөкчилери чыналганар. Тайбын кожа-хөлбө до-жуну болурунун илемиз улам-на хөй талаалкычаларын бодуне хаара тууду турары херечиле турар деп Бразилиянын төлөөлөкчизин демдө-лөөн.

Журналистер шүтүзү-ла бир дө-мөй хандырыла-биле ажилдаагыла турарлар деп ол уламчылаан. Дык-хөй журналистер чүдө бурну бер-гедешкенине таварып турар. Бистия сорулгасы болза, боттарынын күженишкенин каттыштырып, парлагга ажалдакчыларын ажилдаагыла таарымчалыг байла-дарын экижидери дээр, журналисте-риниң национал эвилелдериниң эрге

байдалдары дээр демселерине бол-

Шейлонун буржуаз парлаганы парлаганы хостуг чоруну кызыл-кыйып турар деп ол чурттуң төлөө-лөкчизин чугаалаан. Ында парлагга империалистерниң эрге-ажактары камгалат турар.

Америк эжелелге удуур, «камгала-дугайында япон-америк херзини күш түт болдураарыг» удуур япон ажилы чонораны маадырлыг демселени дугайы Япониянын төлөөн билдир-гач болгаш өткүдү-биле чугаалаан. Ол демсел чедипкириер болуп доо-зулган, апаа Японияны депшелле-ти журналистер боттарынын са-лышынын база киригенер. Олар шыныг күзөл-соруу дээр деп эвес демселди кады-дошкун хыналданы болгаш польшеийни корум-чурму-нун үзениде чорудуп турарлар деп ол чугаалаарга олурушканын димиттиг адыш чыксаан.

Ол ыкшак Британ Гвианазынын төлөөлөрүн чугазы база көчүгү со-лук болган.

Француз колонизаторларга болгаш оларын эвилелчилерине удуур ал-жир улусту шыныг демселени Туни-стрия төлөөн бодуну чугаазына камгалаан.

Империалистг монополияларга удуур ажалчы чонораны эрге-ажак-тары камгалаан дээр журналистер организашканын даргазы Албан кулжагелден дүжүрктенин Коста-Риканын төлөөн Ф. Гамбао чугаалаан.

Октябрь 19-та журналистерниң делегей журажышынын нияти санал-онал солчуушкуну үргүлчү-терин национал эвилелдериниң эрге-ажактары камгалаан дээр журналистер организашканын даргазы Албан кулжагелден дүжүрктенин Коста-Риканын төлөөн Ф. Гамбао чугаалаан.

Октябрь 19-та журналистерниң делегей журажышынын нияти санал-онал солчуушкуну үргүлчү-терин национал эвилелдериниң эрге-ажактары камгалаан дээр журналистер организашканын даргазы Албан кулжагелден дүжүрктенин Коста-Риканын төлөөн Ф. Гамбао чугаалаан.

Англи чазактын онза хуралы

ЛОНДОН. (СЭТА). Чокта чаа премьер-министр Макмилланын дар-галанын-биле министрлер кабинетини онза хуралы болган.

«Дейл экспресс» солукун дайгаар-чакчы Чепмен Пичерини бижип турары-биле алырга, «англи кургаг чөк болгаш шериг-агаар күштеринге хергелээр америк атомук ракеталарын садып алыр дугайында чугаалаагышына чорудары-биле камгалат министрствозунуң төлө-зү»

лекчилерин Каттышкан Штаттарже чорудар» деп шитирни ук хурал-га хөлөп алган.

Хайгаарачы оон ынай мелегэ-лөни болза, хуралга олурушкан чепселтиг күштерин министрлер бюджектиг чылаа Англиянын шериг чарыгдаларын дык көүдөлдөрүн не-геп турганнар. Ам бо үеде англи чазак чыла шериг хергелелдеринге 1.600 миллион фунт стерлингилерин чарыдап турары билдиргич болгай.

ДАШТЫКЫДАН ДӨНЧУ МЕДЭЭЛЕР

☆ Берлинде ГДР-ниң көдө ажал-агы академиянын кон-ференциясы «Бөдө ажал-агы-нын социалистг чартыгалары — немец тарачыларын чус-чус чылдарда чорудуп кел-ген хосталгалыг демселени боттанышкыны» деп теманы чугаалаагып турар. Конференция-нын ажалына Совет Эвилели-нин, Польшаның, Чехословакия-нын, Венгриянын, Болгариянын болгаш Швециянын эртемденери база кирип турар.

☆ Япониядан КУДР-же чанар-ын күзөөн 120 муң көрөйлөр өжүрүдө дугайында япон-соң-гу-көрей дугуржугуна чүгүлаан-зын уадырын болгаш төрөөн чуртуне чанып чорур арганы көрөй хаматтыларга бээрин база

катан негөөн. Ол негелделерин дөтсөн митингилер болгаш чыс-каалдар Токиога болгаш Япо-ниянын 40 хоорайларына бол-гулаан.

☆ Бара болгаш Чер ортузу далайларың чогууда чамдык чурттарга найбардын аян-чору-нуң, «Ветлик Держин